Biskoppernes forslag fra 1910 til nyt dåbsritual

Indledning

Efterfølgende notat indeholder et uddrag af biskoppernes forslag i 1910 til nyt dåbsritual. Selve ritualforslaget anføres i en 2-spaltet tabel. I første spalte anføres 1910-forslaget og til sammenligning anføres i anden spalte det autoriserede dåbsritual fra 1912.

Biskoppernes forslag blev publiceret som en lille bog på 34 sider: »Forslag til Ritualer for Daab, Nadvere, Brudevielse og Begravelse. Udarbejdet af den danske Folkekirkes Biskopper« (København: Vajsenhuset 1910).

Forslaget til nyt dåbsritual indeholdt også et meget kort ritual for »Hjemmedaab af Børn i øjeblikkelig Livsfare (Nøddaab)«, anvisninger vedrørende »Hjemmedaab af Børn, som ikke ere i øjeblikkelig Livsfare«, ritual for »Hjemmedøbtes Børns Fremstilling i Kirken« og ritual for »Voksnes Daab«. De er ikke medtaget i dette notat. Det samme gælder forslagene til nyt nadverritual, brudevielsesritual og begravelsesritual.

Biskopperne meddelte i 1910, at de – hvis forslagene vandt fornøden tilslutning – ville søge om autorisation af deres forslag til valgfri brug ved siden af de dengang gældende ritualer. Og det ser ud til, at forslagene vandt den fornødne tilslutning. Den 10. juli 1912 blev forslagene autoriserede og trykt i en lille særskilt ritualbog: »Ritualer til Daab, Nadver og Brudevielse. Autoriserede til Brug ved kgl. Resolution af 19. Juli 1912« (København: Vajsenhuset 1912). Denne lille ritualbog er senere blevet genoptrykt mange gange, og ritualet er også blevet trykt i salmebøger og i »Biskoppernes Vejledning« 1949 og 1955.

Foranledningen til denne uformelle nyudgave af biskoppernes ritualforslag fra 1910 er den M*idtvejsrapport* om folkekirkens dåbsritual, som i april 2025 blev udsendt af dåbskommissionen, som var blevet nedsat af kirkeministeren i 2023. Et af de store spørgsmål i denne midtvejsrapport er det nuværende dåbsrituals indledende takkebøn, hvori der takkes for dåben, »hvori du gør os til dine børn og skænker os Helligånden med syndernes forladelse og det evige liv«.

Forslaget til denne takkebøn blev på tryk forelagt for første gang – så vidt jeg ved – i biskoppernes forslag i 1910. Og her kan man også læse biskoppernes overvejelser og begrundelser for ritualforslaget, som med få ændringer blev

autoriseret i 1912. Disse overvejelser og begrundelser indgår ikke i det autoriserede 1912-dåbsritual. Der foreligger i nyere dansk publikationer – fx i den tidligere dåbsbetænkning fra 1983 – citater fra biskoppernes fortale og indledning i 1910, men i dette notat er der mulighed for at læse den oprindelige tekst i sin helhed.

I midtvejsrapporten 2025 henvises der flere gange til den indledende dåbsbøn i 1912-ritualet. Men ofte fremtræder det – ret misvisende – som om autorisationen i 1912 udelukkende var et resultat af biskop P. Madsens indsats. Så formålet med dette liturgiske notat at gøre biskoppernes forslag fra 1910 nemmere tilgængelig. I forslaget fra 1910 optræder biskopperne i fællesskab og enighed, og der er ikke anført navne på de daværende biskopper.

Det klart nok, at biskop Peder Madsen var en nøgleperson bag biskoppernes ritualforslag i 1910, men han var kun biskop over Sjællands Stift i en kort periode fra 1909 til 1911, idet han døde den 7. august 1911 – inden autorisationen af 1912-ritualet ved kgl. resolution af 19. juli 1912.

Biskoppernes forslag i 1910 adskiller sig fra den autoriserede version ved at indeholde en fortale og en indledning til dåbsritualet. Her kan man i sammenhæng – og i ret koncentreret form – læse, hvad biskoppernes overvejelser og intentioner var i 1910. Den autoriserede form i 1912 adskiller sig ikke meget fra forslaget i 1910. Men der er forskelle, og de kan nemt ses i efterfølgende tospaltede opstilling. Desuden findes der til slut i dette notat nogle korte bemærkninger om forskellene mellem forslaget fra 1910 og den endelige autoriserede form i 1912.

Sakskøbing, januar 2026
Holger Villadsen

[Titelblad]

Forslag til Ritualer

for

Daab, Nadvere, Brudevielse og Begravelse

Udarbejdet af

den danske Folkekirkes Biskopper

København
Det kgl. Vajsenhuses Forlag
Lehmann & Stages Boghandel
1910

[side 5]

Fortale

De her foreliggende Forslag til Ritualer for Daab, Nadvere, Brudevielse og Begravelse er dels Omarbejdelser af de hidtil gældende, dels nye. Det er vor Tanke, hvis Forslagene vinder fornøden Tilslutning, at andrage om deres Autorisation til valgfri Brug ved Siden af de nu gældende Ritualer for disse Handlinger.

Ved Ritualerne for Daab og Nadvere føles Trangen til Forandring uden Tvivl dybest og stærkest. Det var fra først af Tanken at beholde den gamle Støbning ogsaa i disse to Ritualer og kun underkaste dem et indgribende Gennemsyn, mere indgribende end det skete sidste Gang. Nødvendigheden af en Revision var allerede given ved, at de Stykker i Ritualernes Tekst, som har faaet deres autoriserede Form i den sidste Revision af det nye Testament og af den lille Katekismus, maatte bringes i Overensstemmelse med denne. Men vi har opgivet Tanken om et blot Gennemsyn, dels fordi det er meget utilfredsstillende at fortsætte med Revisioner, som efter Sagens Natur aldrig, hvor meget end Formen forandres, kan komme ud over, hvad der allerede var givet i det gamle, dels fordi det er vor Overbevisninng, at der baade i Daabs- og Nadverritualet mangler væsentlige Sider, som bør komme til Udtryk ved disse Handlingers Udførelse. Sakramenterne er det rigeste, der er betroet Guds Menighed; derfor er det en naturlig Trang, at deres Forvaltning maa have et festligt Præg, maa være baaren af Tilbedelse, Tak og Bøn. Det har været vor Bestræbelse at bringe dette til Udtryk.

[side 6]

Daabsritualet

Det kan næppe nægtes, at det hidtil gældende Daabsritual af forskellige Grunde har været mindre skikket til at fange og fastholde Opmærksomheden under Handlingen. Der mangler i Leddenes Ordning den ønskelige Klarhed og Overskuelighed: der begyndes med en Betragtning over Daaben, henvendt til Menigheden, derefter en Henvendelse til Barnet med Korstegnelsen, saa en Bøn til Gud for Barnet, saa atter en Henvendelse til Menigheden med Begrundelse af Barnedaabens Ret, derefter paany en Forbøn for Barnet, Lovprisning af Gud, Henvendelse til Barnet med Velsignelsesønske og efter Daaben tilsidst Velsignelsesønske og Fredlysning. Der kommer ved denne Ordning en Uro over Handlingen, som gør det vanskeligt at følge den med uforstyrret Andagt. Vanskeligheden forøges af den indledende Betragtning, hvormed Handlingen begynder. Den er forfattet af Biskop Balle og indført i Alterbogen af 1783. Den

bestaar af en i sig selv sindrig, men tung Sammenslyngning af Skriftord, der handler om Arvesynden og om Forløsningen og Naaden i Jesus Kristus. Men disse Ord er saa talrige og hvert for sig saa tankevægtige, at de maa virke overvældende paa de allerfleste Tilhørere og saaledes fra Begyndelsen friste dem til Uopmærksomhed.

Efter det foreliggende Forslag begynder Handlingen med Lovprisning og Tak til Gud for Daabens Gave og med Forbøn for den, der døbes. Derefter følger de Ord af Herren, som begrunder Kirkens Ret til Handlingens Udførelse. Selve Handlingen ved Døbefonten indledes med Korstegnelse og slutter med Velsignelsesønske; derefter følger Fadervor og Fredlysningen. Handlingen faar i denne Skikkelse paa én Gang indre Fylde og overskuelig Simpelhed.

Hvad Enkeltheder angaar, vil de betydeligste Afvigelser fra det gamle være følgende:

Selve Døbeordene lyder ikke længere »i«, men »til« Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn. Ændringen fører tilbage til den rette Gengivelse af Herrens Indstiftelsesord Mt. 28,19; den er allerede optaget i den autoriserede Oversættelse af det nye Testament og i den reviderede Udgave af Luthers Katekismus. – Ønsket om Guds Bevarelse af »din Udgang og din Indgang« er ført tilbage til Grundtekstens Form Ps. 121,8; i Sammenhæng dermed har det faaet sin Plads [s. 7] efter Daaben som et Ønske, der omfatter hele den døbtes følgende Livsførelse. – Endelig er Fadervor flyttet hen efter Daaben; derved udtrykkes det, at den døbte nu er optaget blandt dem, der har Ret til at bede Guds Børns Bøn, og indlemmet i Samfundet af dem, med og for hvem Fadervor bedes. Det er stillet bagefter det Velsignelsesønske, der henvendes til hvert enkelt Barn lige efter Daaben, og sat umiddelbart før Fredslysningen; derved naas, at naar flere Børn døbes samtidigt, kan Fadervor bedes over dem alle paa én Gang og saaledes en Gentagelse af det undgaas.

Der er for Klarheds Skyld gjort en Adskillelse mellem Nøddaab, hvor den øjeblikkelige Livsfare gør den størst mulige Afkortning af Handlingen nødvendig, og Hjemmedaab af Børn, hvor Faren ikke er saa overhængende, og hvor derfor Daabsritualet kan følges i større Udtrækning. Ved hjemmedøbte Børns Fremstilling i Kirken er Mark. 10 udeladt; Henvisningen til Barnedaabens Berettigelse er ikke paa sin Plads her, da Daaben allerede tidligere er udført; desuden er det for de Tilfældes Skyld, da der baade er Daab og Fremstilling ved samme Gudstjeneste, ønskeligt, at der ikke ved Fremstillingen gentages mere af Daabsritualet end nødvendigt.

[HV 2026: I 1910-bogen anføres derefter biskoppernes bemærkninger til nadverritualet, s. 7-10, til vielsesritualet, s. 10-11, og til begravelsesritualet, s. 11-12. De er udeladt i dette notat. Forslaget til dåbsritual findes s. 13-16. Det anføres i det følgende i en to-spaltet opstilling, hvor 1910-forslaget anføres i første spalte, og det autoriserede 1912-ritual i anden spalte. I stedet for petit i de oprindelige udgivelser bruger jeg kursiv.]

Biskoppernes Forslag 1910, trykt som bog	*1912-ritualet, autoriseret ved kgl. resolution*
Daabens Sakrament	Daabens Sakrament.
BARNEDAAB I KIRKEN	BARNEDAAB I KIRKEN
Er Barnet hjemmedøbt? *(Er Barnet ikke hjemmedøbt, siger Præsten:)*	Er Barnet hjemmedøbt? *(Er Barnet ikke hjemmedøbt, siger Præsten:)*
Lovet være Gud og vor Herres Jesu Kristi Fader som efter sin store Barmhjertighed har genfødt os til et levende Haab ved Jesu Kristi Opstandelse fra de døde.	Lovet være Gud og vor Herres Jesu Kristi Fader, som efter sin store Barmhjertighed har genfødt os til et levende Haab ved Jesu Kristi Opstandelse fra de døde.
Vi takke dig, himmelske Fader, fordi du ved din enbaarne Søn har givet os den hellige Daab, hvori du gør os til dine Børn og skænker os Syndernes Forladelse og det evige Liv. Vi bede dig: tag i Naade mod dette Barn (disse Børn), som vi bære frem for dit Aasyn; indlem det (dem) i din troende Menighed, og bevar det (dem) i dit Samfund baade her og hisset! Amen.	Lad os alle bede! Vi takker dig, himmelske Fader, fordi du ved din enbaarne Søn har givet os den hellige Daab, hvori du gør os til dine Børn og skænker os den Helligaand med Syndernes Forladelse og det evige Liv. Vi beder dig: tag i Naade mod dette Barn (disse Børn), som vi bærer frem for dit Aasyn; indlem det (dem) i din troende Menighed, og bevar det (dem) i dit Samfund baade her og hisset! Amen.

Saaledes taler vor Herre Jesus Kristus: »Mig er given al Magt i Himmelen og paa Jorden. Gaar derfor hen og gører alle Folkeslagene til mine Disciple, idet I døbe dem til Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn, og idet I lære dem at holde alt det, som jeg har befalet eder. Og se, jeg er med eder alle Dage indtil Verdens Ende.« Og saaledes siger han om de smaa Børn: »Lader de smaa Børn komme til mig; formener dem det ikke, thi Guds Rige hører saadanne til. Sandelig, siger jeg eder: den, som ikke modtager Guds Rige ligesom et lille Barn, han skal ingenlunde komme ind i det.« Og han tog dem i Favn og lagde Hænderne paa dem og velsignede dem. Saa ville vi da hjælpe dette Barn (disse Børn) til hans Velsignelse ved at døbe det (dem) til den treenige Guds Navn.	Saaledes taler vor Herre Jesus Kristus: »Mig er given al Magt i Himmelen og paa Jorden. Gaa derfor hen og gør alle Folkeslagene til mine Disciple, idet I døber dem til Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befalet eder. Og se, jeg er med eder alle Dage indtil Verdens Ende.« Og om Børnene siger han: »Lad de smaa Børn komme til mig; formen dem det ikke, thi Guds Rige hører saadanne til. Sandelig, siger jeg eder: den, som ikke modtager Guds Rige ligesom et lille Barn, han skal ingenlunde komme ind i det.« Og han tog dem i Favn og lagde Hænderne paa dem og velsignede dem. Saa vil vi da hjælpe dette Barn (disse Børn) til hans Velsignelse ved at døbe det (dem) til Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn.
(Barnet – hvert Barn for sig – bæres hen til Døbefonten.) Modtag det hellige Korses Tegn baade for dit Ansigt og for dit Bryst, til et Vidnesbyrd om, at du skal tilhøre den korsfæstede Herre Jesus Kristus. *(Præsten spørger om Barnets Navn.)*	*(Barnet – dersom der er flere Børn, hvert Barn for sig – bæres hen til Døbefonten.)* Modtag det hellige Korses Tegn baade for dit Ansigt og for dit Bryst, til et Vidnesbyrd om, at du skal tilhøre den korsfæstede Herre Jesus Kristus. *(Præsten spørger om Barnets Navn.)*

N.N. Forsager du Djævelen? – Ja. Og alle hans Gerninger? – Ja! Og alt hans Væsen? – Ja! *(Kan ogsaa sammendrages til ét Spørgsmaal og ét Svar.)* Tror du paa Gud Fader, den Almægtige, Himmelens og Jordens Skaber? - Ja! Og paa Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn, vor Herre, som er undfangen ved den Helligaand, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begraven, nedfaren til Dødsriget, paa tredje Dag opstanden fra de døde, opfaren til Himmels, siddende ved Gud Faders, den Almægtiges, højre Haand, derfra skal han komme at dømme levende og døde? - Ja! Og paa den Helligaand, den hellige, almindelige Kirke, de helliges Samfund, Syndernes Forladelse, Kødets Opstandelse og det evige Liv? - Ja! Vil du døbes paa denne Tro? - Ja!	N.N. Forsager du Djævelen? – Ja. Og alle hans Gerninger? – Ja! Og alt hans Væsen? – Ja! *(Kan ogsaa sammendrages til eet Spørgsmaal og eet Svar.)* Tror du paa Gud Fader, den Almægtige, Himmelens og Jordens Skaber? - Ja! Og paa Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn, vor Herre, som er undfangen ved den Helligaand, født af Jomfru Maria, pint under Pontius Pilatus, korsfæstet, død og begraven, nedfaren til Dødsriget, paa tredje Dag opstanden fra de døde, opfaren til Himmels, siddende ved Gud Faders, den Almægtiges, højre Haand, hvorfra han skal komme at dømme levende og døde? - Ja! Og paa den Helligaand, den hellige, almindelige Kirke, de helliges Samfund, Syndernes Forladelse, Kødets Opstandelse og det evige Liv? - Ja! Vil du døbes paa denne Tro? - Ja!
(Præsten øser tre gange Vand paa Barnets Hoved.) N.N. Jeg døber dig til Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn. Amen. Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som nu har genfødt dig ved Vand og den Helligaand og skænket dig Syndernes Forladelse, han styrke dig med sin Naade til det evige Liv!	*(Præsten øser tre gange Vand paa Barnets Hoved.)* N.N. Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn. Amen. Den almægtige Gud, vor Herres Jesu Kristi Fader, som nu har genfødt dig ved Vand og den Helligaand og skænket dig Syndernes Forladelse, han styrke dig med sin Naade til det evige Liv!

Han bevare din Udgang og din Indgang fra nu af og indtil evig Tid! Amen.	Han bevare din Udgang og din Indgang fra nu af og indtil evig Tid! Amen.
Lad os alle bede: *(Med Haandspaalæggelse paa Barnets (Børnenes) Hoved)* Vor Fader, du, som er i Himlene! Helliget vorde dit Navn; komme dit Rige; ske din Vilje, som i Himmelen, saaledes ogsaa paa Jorden; giv os i Dag vort daglige Brød; og forlad os vor Skyld, som ogsaa vi forlade vore Skyldnere; og led os ikke i Fristelse; men fri os fra det onde; thi dit er Riget og Magten og Æren i Evighed! Amen. Fred være med dig (eder)! Amen	Lad os alle bede: *(Med Haandspaalæggelse paa Barnets (Børnenes) Hoved)* Vor Fader, du, som er i Himlene! Helliget vorde dit Navn; komme dit Rige; ske din Vilje, som i Himmelen, saaledes ogsaa paa Jorden; giv os i Dag vort daglige Brød; og forlad os vor Skyld, som ogsaa vi forlader vore Skyldnere; og led os ikke i Fristelse; men fri os fra det onde; thi dit er Riget og Magten og Æren i Evighed! Amen. Fred være med dig (eder)! Amen
(Præsten siger til Barnets (Børnenes) Faddere:) I kære Kristne, som ere Faddere til dette barn (disse Børn), I skulle være Vidner, at det (de) er døbt til Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn. Saa skulle I ogsaa vide, hvad I skylde det Barn, hvis Faddere I ere, om saa sker, at Forældrene dø, før det kommer til Skelsalder, at I da, om I ere der til Stede, bære Omsorg for, at det oplæres i den kristelige Børnelærdom, for at det, naar det vokser op, maa blive ved Kristus, ligesom det nu ved Daaben er indpodet i ham. Fred være med eder! Amen.	*(Præsten siger til Barnets (Børnenes) Faddere:)* I, som er Faddere til dette barn (disse Børn), kan bevidne, at det (de) er døbt i Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn. Og I skal vide, hvad I skylder det Barn, hvis Faddere I er. Hvis det sker, at Forældrene dør, før Barnet kommer til Skelsalder, da skal I, om I er der til Stede, bære Omsorg for, at det oplæres i den kristelige Børnelærdom, for at det maa blive i Kristus, ligesom det nu ved Daaben er indpodet i ham. Fred være med eder! Amen.

Kollekt. Lader os alle bede: Herre vor Gud, himmelske Fader! vi takke dig af Hjertens Grund, fordi du har ladet os komme til den naadefulde Daab, hvori du skænkede os Syndernes Forladelse og det evige Liv for din Søns, Jesu Kristi Skyld. Vi bede dig: bevar os i Troen, saa at vi aldrig tvivle om denne din Gave. og styrk os ved din Helligaand til at stride mod Synden og blive i vor Daabs Naade, indtil vi blive evindelig salige ved samme din elskelige Søn, Jesus Kristus, vor Herre, som med dig lever og regerer i Helligaands Enhed, én sand Gud fra Evighed og til Evighed! Amen.	**Kollekt.** Lad os alle bede! Herre, vor Gud, himmelske Fader! vi takker dig af Hjertens Grund, fordi du har ladet os komme til den naadefulde Daab, hvori du skænkede os Syndernes Forladelse og det evige Liv for din Søns, Jesu Kristi Skyld. Vi beder dig: bevar os i Troen, saa at vi aldrig tvivler om denne din Gave, og styrk os ved din Helligaand til at stride mod Synden og blive i vor Daabs Naade, indtil vi bliver evindelig salige ved din elskelige Søn, Jesus Kristus, vor Herre, som med dig lever og regerer i Helligaands Enhed, en sand Gud fra Evighed og til Evighed! Amen.
	Herren være med eder! Herren velsigne dig og bevare dig! Herren lade sit Ansigt lyse over dig og være dig naadig! Herren løfte sit Aasyn paa dig og give dig Fred! Amen

Bemærkninger (HV 2026)

Udover hovedforslaget til »Barnedaab i Kirken« indeholder biskoppernes forslag fra 1910 også forslag til nøddåb, hjemmedåb, fremstilling og voksnes dåb. De er ikke taget med i dette notat.

Det fremgår tydeligt af biskoppernes generelle fortale, at de ikke vil nøjes med en revision af de tidligere danske dåbsritualer, men at de ville foreslå et nyt dåbsritual med et festligt præg, båret af tilbedelse, tak og bøn.

I de specielle bemærkninger til dåbsritualet kritiserer de ret kraftigt det hidtil gældende dåbsritual fra 1895. Det mangler den ønskelige klarhed og overskuelighed, og det indledes med en tung sammenslyngning af skriftord, som frister de fleste tilhørere til uopmærksomhed helt fra begyndelsen. Det foreslåede nye dåbsritual består efter biskoppernes beskrivelse af følgende led:

- Lovprisning
- Tak til Gud for dåbens gave og forbøn for den, der døbes
- Skriftlæsning / indstiftelsesord
- Korstegnelse
- Selve dåbshandlingen med spørgsmål på forsagelsen og trosbekendelsen og vandøsning tre gange
- Velsignelsesønske
- Fadervor og fredlysning

Biskopperne mener, at ritualet i denne form får en indre fylde og en overskuelig simpelhed.

Den to-spaltede oversigt viser, at der ikke er stor forskel på forslaget fra 1910 og det autoriserede ritual fra 1912. Grundlæggende er rækkefølgen af ritualets led den samme. Men der er forskelle i nogle vigtige detaljer.

Den mest markante forskel efter min vurdering er døbeordene, hvor biskopperne i 1910 ønsker at følge den autoriserede NT-oversættelse fra 1907, og at der ikke længere skal døbes »i Faderens og Sønnens og den Hellig Aands Navn«, men i stedet »til Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn«. I det autoriserede ritual fra 1912 holder man sig til den traditionelle formulering: »Jeg døber dig i Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn«. I skriftlæsningen holder man sig dog til den autoriserede oversættelsesversion af Matt. 28,19.

En anden markant ændring er, at der i den indledende tak til Gud for dåbens gave bliver tilføjet en tak for, at Gud i dåben skænker den døbte Helligånden: » ... hvori du gør os til dine Børn og skænker os den Helligaand ... «. Helligånden var ikke anført i forslaget fra 1910.

En mindre ændring findes i overgangssætningen fra skriftlæsningerne til korstegnelsen. I 1910-forslaget står der: » ... ved at døbe det (dem) til den treenige Guds Navn«. I den autoriserede form fra 1912 står der: » ... ved at døbe

dem til Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn«. Men i forlængelse af skriftlæsningen fra Matt. 28,19 opretholdes her »til«, mens det i døbeordene i 1912 ændres til »i«.

I faddertiltalen er »døbt til« ændret til »døbt i«. Desuden er der en del mindre sproglige ændringer, men det saglige indhold er uændret.

Til slut er der i den autoriserede form fra 1912 tilføjet den aronitiske velsignelse. Det kan ikke betragtes som en ændring af selve dåbsritualet, men en praktisk foranstaltning for at have teksten ved hånden, hvis dåben foregår ved en gudstjeneste uden nadver. I mit eksemplar af ritualbogen trykt i 1912 har præsten tilføjet en marginbemærkning forud for slutkollekten: »Udgår ved Altergang«.

I den tidligere liturgikommissions dåbsbetænkning nr. 973 fra 1983 er der en gennemgang af dåbsritualets historie ved Chr. Thodberg. Biskoppernes forslag fra 1910 og ændringerne i det endelige ritual fra 1912 omtales og citeres på siderne 37-40. Thodberg inddrager her desuden forhandlingerne ved bispemødet i februar 1910 på grundlag af Peder Madsens papirer på Det Kongelige Bibliotek. Dem har jeg ikke gjort noget forsøg på at inddrage i denne sammenhæng, men jeg har til gengæld givet mulighed for forholdsvis nemt at kunne læse biskoppernes bemærkninger i 1910 til dåbsritualet i deres helhed og sammenligne biskoppernes ritualforslag i 1910 med det autoriserede ritual fra 1912.